

Natuurtoets Adelaarsweg, Epe

*Inventarisatie en beoordeling van natuurwaarden
in het kader van natuurwet- en regelgeving*

COLOFON

Titel: Natuurtoets Adelaarsweg, Epe

Subtitel: Inventarisatie en beoordeling van natuurwaarden in het kader van natuurwet- en regelgeving

Status: Concept rapport

Projectcode: 10-082 + 10-082A

Datum: 23 september 2010

Auteur: Ing. J.G. Lindenholz

Veldonderzoek: Ing. M. van der Sluis, ir. D.J. Sietses & ir. A.B. Goutbeek

Redactie: Ing. M. van der Sluis & drs. I. Veeman

Opdrachtgever: Dhr. B. Bonhof (Horster Vastgoed b.v.)

Contactpersoon: Dhr. J. Doornbos (Amer/ ruimtelijke ontwikkeling)

EcoGroen Advies BV
Postbus 625
8000 AP Zwolle

T: 038 423 64 64

F: 038 423 64 65

I: www.ecogroen.nl

© EcoGroen Advies (2010)

Alles uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt mits onder vermelding van de bron:

Lindenholz J.G. (2010). Natuurtoets Adelaarsweg, Epe. Inventarisatie en beoordeling van natuurwaarden in het kader van natuurwet- en regelgeving. Rapport 10-082. EcoGroen Advies, Zwolle.

INHOUDSOPGAVE

Samenvatting en conclusies

1	Inleiding	2
1.1	Aanleiding en doelstelling	2
1.2	Situatie	2
1.3	Algemene opzet en werkwijze	3
2	Gebiedsgerichte natuurbescherming	4
2.1	Inleiding	4
2.2	Natuurbeschermingswet 1998	4
2.3	Nota Ruimte	5
3	Flora en fauna van het onderzoeksgebied	7
3.1	Inleiding	7
3.2	Flora	8
3.3	Vleermuizen	8
3.4	Grondgebonden zoogdieren	10
3.5	Broedvogels	11
3.6	Amfibieën en vissen	12
3.7	Overige soorten	12
4	Geraadpleegde bronnen	13

Bijlagen

I	..... Wettelijk kader
II	..... Ligging plangebied t.o.v. de EHS
III	..... Ligging plangebied t.o.v. soortenbeleid Das
IV	..... Inventarisatiekaart vleermuizen
V	..... Nestgelegenheid Huismus

SAMENVATTING EN CONCLUSIES

Aanleiding en doelstelling

In opdracht van Horster Vastgoed b.v. (contactpersoon Dhr. J. Doornbos; Amer/ ruimtelijke ontwikkeling) heeft EcoGroen Advies BV een natuurtoets uitgevoerd in verband met de voorgenomen herinrichting van een locatie aan de Adelaarsweg te Epe.

Het onderzoek is gebaseerd op een veldbezoek op 15 april 2010, vier nachtelijke vleermuisbezoeken in 2010 en een inventarisatie van bekende verspreidingsgegevens. De consequenties van de beoogde ruimtelijke ingreep op de aanwezige natuurwaarden zijn getoetst aan de Flora- en faunawet en het vigerend gebiedsgerichte natuurbescherming.

Gebiedsgericht natuurbeleid

Op basis van de aard van de ruimtelijke ingrepen, waarbij uitgegaan wordt van grondwaterneutraal bouwen, wordt ingeschat dat de beoogde plannen geen negatieve effecten hebben op de in de omgeving aanwezige Natura 2000-gebieden, Beschermde natuurmonumenten, EHS of belangrijke natuurwaarden buiten de EHS.

Aangetroffen en te verwachten soorten

- Tijdens het veldonderzoek zijn in het plangebied geen beschermde plantensoorten aangetroffen. Deze worden gezien de terreingesteldheid ook niet verwacht;
- In het woonhuis is een vaste verblijfplaats (een (na)zomerverblijfplaats) van circa 12 Gewone dwergvleermuizen aangetroffen. De beoogde plannen hebben geen nadelige gevolgen op mogelijk aanwezige vlieg- en/of jachtroutes en op belangrijk foerageergebied van vleermuizen;
- In het plangebied zijn diverse laag beschermde soorten te verwachten zoals Bosmuis, Rosse woelmuis en Tweekleurige bosspitsmuis te verwachten. Zwaarder beschermde soorten zijn niet aangetroffen en worden niet verwacht;
- In het woonhuis zijn twee paren van Huismus - een broedvogel waarvan de nestplaats jaarrond beschermd is - aangetroffen. Daarnaast komen in het plangebied diverse algemene broedvogels tot broeden zoals Spreeuw, Merel, Witte kwikstaart en Koolmees;
- Overwintering van laagbeschermd amfibieën is te verwachten onder strooisellaag en ruigte;
- Reptielen, beschermde vissen, libellen, dagvlinders en andere ongewervelden zijn niet aangetroffen en worden op basis van biotoopkenmerken en bekende verspreidingsgegevens ook niet in het plangebied verwacht.

Ontheffing en mitigerende maatregelen Flora- en faunawet

- In verband met de sloop van het woonhuis waarin een vaste verblijfplaats van vleermuizen is aangetroffen, dient een ecologisch werkprotocol te worden opgesteld, met daarin de te nemen mitigerende maatregelen om de functionaliteit van de verblijfplaats te garanderen. Indien gewenst kan het ecologisch werkprotocol, middels het aanvragen een ontheffing, worden voorgelegd aan DLG/DR (Min van LNV). Met de reactie daarop van DR, kan aangetoond worden dat met goedkeuring en op de juiste wijze wordt gehandeld;
- Als gevolg van de sloop van het woonhuis zullen de broedplaatsen van Huismus verdwijnen. Uit een omgevingscheck is gebleken dat in de omgeving voldoende uitwijkmogelijkheden aanwezig zijn. Wanneer de nestlocaties buiten het broedseizoen worden verwijderd, blijft de functionaliteit van het leefgebied behouden en is het aanvragen van een ontheffing in het kader van de Flora- en faunawet niet nodig. Geadviseerd wordt om in de nieuwbouw vervangende nesten te realiseren voor Huismus;
- Werkzaamheden die broedbiotopen van aanwezige vogels verstoren of beschadigen dienen te allen tijde te worden voorkomen. Dit is voor de meeste soorten mogelijk door gefaseerd te werken en de uitvoering op te starten in de periode voor half maart en na half juli. Voor het broedseizoen wordt echter geen standaardperiode gehanteerd, maar het is van belang of een broedgeval wordt verstoord, ongeacht de datum;
- Bij de beoogde plannen zouden mogelijk exemplaren en verblijfplaatsen van enkele algemene en laag beschermde kleine zoogdieren en amfibieën verloren gaan. Voor de in voorliggende situatie aanwezige of te verwachten tabel 1-soorten geldt in deze situatie echter automatisch vrijstelling van de verbodsartikelen van de Flora- en faunawet, waardoor verbodsbepalingen niet worden overtreden;
- Om schade aan kleine landzoogdieren en amfibieën te minimaliseren is het wenselijk - indien de planning van de activiteiten dit toelaat - werkzaamheden in het plangebied zoveel mogelijk uit te voeren in de periode september- december (mits vorstvrij).

1 INLEIDING

1.1 Aanleiding en doelstelling

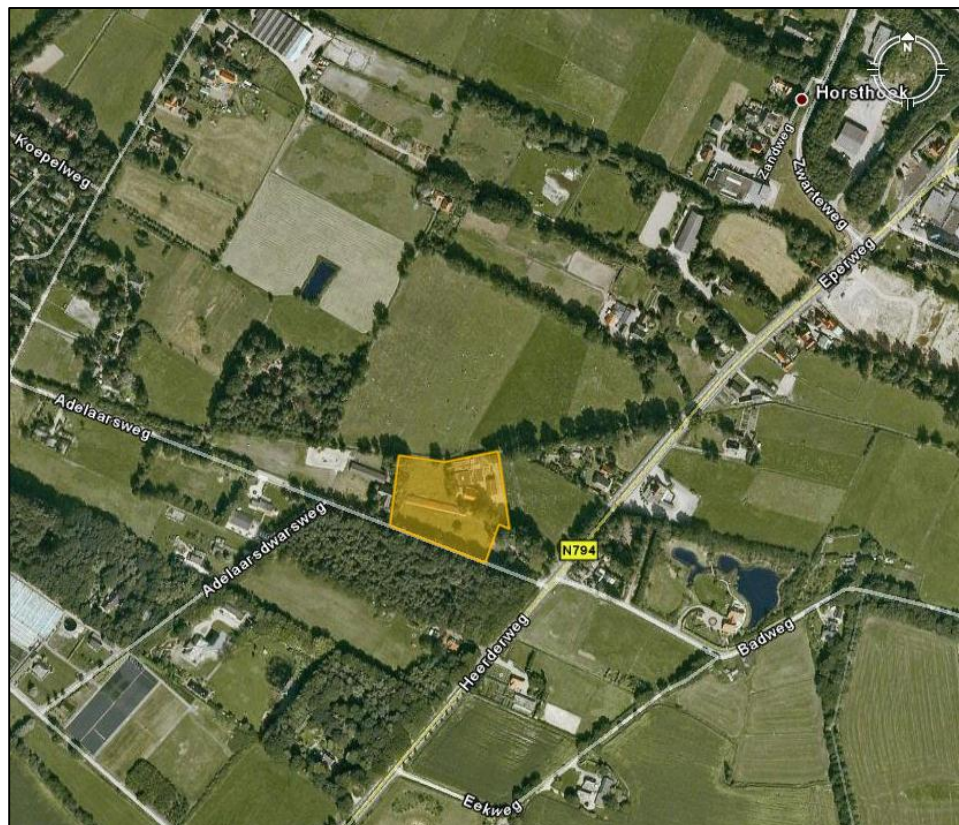
In opdracht van Horster Vastgoed b.v. (contactpersoon Dhr. J. Doornbos; Amer/ruimtelijke ontwikkeling) heeft EcoGroen Advies BV een natuurtoets uitgevoerd ten behoeve van de voorgenomen herinrichting van een locatie aan de Adelaarsweg te Epe.

In verband met de Flora- en faunawet, de Nota Ruimte en de Natuurbeschermingswet is het noodzakelijk om vooraf te toetsen of ruimtelijke ingrepen en andere activiteiten niet conflicteren met aanwezige beschermde plant- en diersoorten. In het voorliggende onderzoek worden de mogelijke consequenties in beeld gebracht van de voorgenomen ontwikkelingen in het plangebied en vindt toetsing plaats aan de Flora- en faunawet en vigerend gebiedsgerichte natuurbescherming. Een toelichting op de genoemde wet- en regelgeving is gegeven in bijlage I.

1.2 Situatie

De onderzoekslocatie bevindt zich buiten de bebouwde kom van Epe aan de Adelaarsweg (zie figuur 1). Het plangebied bestaat uit bebouwing, weiland, groenstructuren en verharding. Aan de noordzijde van het plangebied loopt de Molenbeek. In het plangebied zelf is geen oppervlaktewater aanwezig.

De voorgenomen plannen bestaan uit de realisatie van 48 appartementen en evenzoveel parkeerplaatsen. Ten behoeve van de voorgenomen plannen wordt de huidige bebouwing gesloopt en worden mogelijk bomen en andere groenstructuren verwijderd.

Figuur 1: Kaart met de ligging van het plangebied (binnen de gele belijning) (Bron kaartondergrond: Google Earth).

1.3 Algemene opzet en werkwijze

Om inzicht te krijgen in de effecten van de voorgenomen uitbreiding op juridisch beschermde natuurwaarden zijn twee sporen gevolgd:

- Ten eerste is in kaart gebracht welke gebiedsgerichte natuurbescherming uitwerking heeft in het gebied (hoofdstuk 2);
- Ten tweede is nagegaan welke beschermde planten- en diersoorten in het gebied voorkomen of kunnen voorkomen (hoofdstuk 3).

Voorliggende ecologische beoordeling is gebaseerd op één dagbezoek, vier nachtelijke vleermuisbezoeken, bekende verspreidingsgegevens (zie Hoofdstuk 4 Geraadpleegde bronnen), beschikbare gebiedskennis en bekende ecologische principes. Uit de verzamelde informatie volgt een korte beschrijving van de verwachte effecten van de ruimtelijke ingreep op beschermde soorten en gebieden. Daarnaast is beschreven welke mitigerende (verzachtende of inpassings-) maatregelen eventueel nodig zijn om overtreding van de Flora- en faunawet te kunnen voorkomen en of aanvullend onderzoek ten aanzien van beschermde soorten en/of gebieden nodig is.

2 GEBIEDSGERICHTE NATUURBESCHERMING

2.1 Inleiding

In het kader van dit onderzoek wordt, naast de aanwezigheid van beschermde soorten, aandacht besteed aan gebieden met een beschermingsstatus. De volgende wet- en regelgeving is daarbij van belang:

- Natuurbeschermingswet, waarin onder andere opgenomen de Vogel- en Habitatrichtlijn - tezamen 'Natura 2000-gebieden' genoemd - en Beschermde Natuurmonumenten;
- Nota Ruimte, in streekplannen uitgewerkt voor bescherming van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS), ganzenfoerageergebied en weidevogelgebied.

De beschermingsregimes hebben tot doel de natuurwaarden in de betreffende gebieden veilig te stellen. In sommige situaties dienen ook ruimtelijke ingrepen buiten de begrenzing van deze gebieden getoetst te worden op mogelijke schadelijke uitstralende effecten.

In de onderstaande paragrafen wordt kort ingegaan op de eventuele effecten die de geplande werkzaamheden kunnen hebben op nabijgelegen gebieden met een beschermingsstatus.

2.2 Natuurbeschermingswet 1998

De beschermde waarden van een Natura 2000-gebied worden uitgedrukt in de vorm van instandhoudingsdoelstellingen voor habitattypen, vogels en/ of ander soorten. Plannen of projecten in of in de nabijheid van een Natura 2000-gebied die de kwaliteit van de instandhoudingsdoelstellingen kunnen verslechteren of een storend effect kunnen hebben op soorten, moeten getoetst worden op hun gevolgen voor het gebied.

Natura 2000-gebied Veluwe

Natura 2000-gebied De Veluwe is gelegen ten oosten op een afstand van circa 650 meter van het plangebied. De Veluwe kwalificeert zich zowel onder de Vogel- als onder de Habitatrichtlijn. Tussen het plangebied en de Veluwe ligt ondermeer verspreid liggende woningen, een camping en een bosgebied.

Habitatrichtlijngebied

Onder de Habitatrichtlijn is de Veluwe aangemeld voor diverse habitattypen (zie tabel 1, volgende pagina). Daarnaast zijn voor meerdere soorten instandhoudingsdoelstellingen opgesteld, te weten Vliegend hert, Beekprik, Rivierdonderpad, Gevlekte witsnuitlibel, Meervleermuis, Kamsalamander en Drijvende waterweegbree.

Geen van de genoemde soorten en habitattypen zijn aangetroffen in het plangebied. Gezien de habitateisen van genoemde soorten en habitattypen en de terreingesteldheid van het plangebied zijn deze binnen en nabij het plangebied ook niet te verwachten. Er zijn dan ook geen negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen van de Habitatrichtlijn te verwachten als gevolg van de voorgenomen plannen.

Tabel 1: Habitattypen waarvoor de 'Veluwe' is aangemeld (Min van LNV).

Code	Habitatype	Code	Habitatype
H2310	Stuifzandheiden met struikhei	H6230	Heischrale graslanden
H2320	Binnenlandse kraaiheibegroeiingen	H6410	Blauwgraslanden
H2330	Zandverstuivingen	H7110B	Actieve hoogvenen
H3130	Zwakgebufferde vennen	H7150	Pioniervegetaties met snavelbiezen
H3160	Zure vennen	H9120	Beuken-eikenbossen met hulst
H3260A	Beken en rivieren met waterplanten	H9190	Oude eikenbossen
H4010	Vochtige heiden	H91E0	Vochtige alluviale bossen
H4030	Droge heiden	H9160A	Eiken-haagbeukbossen
H5130	Jeneverbesstruwelen		

Vogelrichtlijngebied

Als Vogelrichtlijngebied is de Veluwe aangewezen voor tien broedvogelsoorten (Wespendief, Nachtzwaluw, IJsvogel, Draaihals, Zwarte specht, Boomleeuwerik, Duinpieper, Roodborsttapuit, Tapuit en Grauwe klauwier). Op de werkkaarten van Beheerplan Veluwe¹ is aangegeven waar geschikt leefgebied van genoemde vogelsoorten aanwezig is. Uit deze gegevens blijkt dat het plangebied onderdeel uitmaakt van geschikt leefgebied voor Wespendief en de Molenbeek geschikt leefgebied is van IJsvogel. De overige kwalificerende soorten worden gezien bekende verspreidingsgegevens en aanwezig habitat niet verwacht in het plangebied.

Tijdens het veldbezoek zijn (van Wespendief en IJsvogel) geen vaste rust- of verblijfplaatsen aangetroffen in en in de nabijheid van het plangebied. Gezien de aanwezigheid van bestaande menselijke verstoring in het plangebied en omgeving en de matige verstoringgevoeligheid van Wespendief en IJsvogel (Profielen vogels 2008a en b) mag worden aangenomen dat het plangebied geen essentieel onderdeel uitmaakt van het leefgebied van beide soorten. Als gevolg van de voorgenomen herinrichting van het terrein worden zodoende geen negatieve effecten verwacht op de instandhoudingsdoelstellingen van Wespendief en IJsvogel.

Beschermd Natuurmonument

Dichtstbijzijnde Beschermd Natuurmonument is Buitenplaats Vosbergen, gelegen op een afstand van circa 3800 meter ten noordwesten van de bebouwde kom van Heerde. Gezien de afstand en de tussenliggende barrières zijn geen negatieve effecten op dit Beschermd Natuurmonument te verwachten.

2.3 Nota Ruimte

De Nota Ruimte is één van de nota's waarin de visie van het Rijk over natuur en landelijk gebied is vastgelegd. De nota richt zich op het behoud, herstel en ontwikkeling van wezenlijke natuurlijke kenmerken en waarden. Vanuit deze doelstelling is ondermeer de Ecologische Hoofdstructuur, ganzenfoerageergebied en weidevogelgebied aangewezen.

De Nota Ruimte is een zogeheten planologische kernbeslissing (PKB). Het Rijk verwacht dat provincies en gemeenten de Nota laten doorwerken in hun ruimtelijke plannen, zoals het streekplan en het bestemmingsplan.

Ecologische Hoofdstructuur

Door het rijk en provincies is een beleidskader opgesteld met de spelregels die gelden bij ingrepen binnen de EHS. In dit beleidskader is aangegeven dat ingrepen met significante negatieve effecten op de wezenlijke kenmerken en waarden van de EHS

¹ http://geodata2.prvgl.nl/apps/beheerplan_veluwe/

alleen onder voorwaarden worden toegestaan. In dit kader moet allereerst in beeld worden gebracht wat de wezenlijke kenmerken en waarden van de EHS in het plangebied zijn. Provincies hebben het rijksbeleid doorvertaald in het provinciaal beleid.

Binnen de Ecologische Hoofdstructuur geldt de "Nee, tenzij"-benadering. Dit houdt in dat bestemmingsplanwijziging niet mogelijk is als daarmee de wezenlijke kenmerken of waarden van het gebied significant worden aangetast, tenzij er geen reële alternatieven zijn en er sprake is van redenen van groot openbaar belang.

In de provincie Gelderland bestaat de EHS uit drie onderdelen; EHS-Natuur, EHS-verweven en ecologische verbindingzones. Soorten die zijn gebonden aan grotere natuurgebieden vinden vooral een plek in EHS-natuur. EHS-verweven is van belang voor soorten die in gebieden leven waarin natuurelementen verweven zijn met agrarisch gebruik van het landschap. Met de ecologische verbindingzones neemt de versnippering van de natuur af en ontstaan meer migratiemogelijkheden voor planten en dieren.

Plangebied ten opzichte van de EHS

Op de kaart in bijlage II is te zien dat het plangebied grenst aan een gebied dat is aangemerkt als EHS-natuur. Het betreft hier de Molenbeek, welke langs de noordzijde van het plangebied stroomt. Daarnaast is het bosgebied aan de overzijde van de Adelaarsweg aangemerkt als EHS-verweven.

Naar verwachting vinden geen werkzaamheden plaats in de EHS-natuur (Molenbeek). Zodoende zijn directe effecten zoals areaalverlies hier niet aan de orde. Ervan uitgaande dat er grondwaterneutraal wordt gebouwd zijn geen negatieve effecten op de Molenbeek te verwachten. Tijdens de bouwfase is mogelijk wel sprake van tijdelijke verstoring voor met name broedvogels. In het kader van de Flora- en faunawet dient hier al rekening mee te worden gehouden (zie §3.5), zodat aanvullende maatregelen in het kader van gebiedsbescherming niet noodzakelijk zijn.

Daarnaast ligt tussen het onderzoeksgebied en EHS-verweven (bosgebied) een verharde weg. Door het gebruik van deze weg door onder andere gemotoriseerd verkeer is - met name in de eerste circa 20 meter - reeds sprake van verstoring. Extra negatieve effecten als gevolg van de beoogde plannen zijn gezien de reeds aanwezige verstoring van verkeer op de tussenliggende weg, niet te verwachten. Negatieve effecten op de wezenlijke kenmerken en waarden van dit gebied zullen daardoor naar verwachting afwezig blijven.

Mogelijk vindt na ingebruikname van de appartementen wel een toename van recreatieve uitloop plaats. Aangezien recreanten veelal bestaande paden gebruiken, waar - door bestaand gebruik - reeds sprake is van verstoring, wordt verwacht dat als gevolg van een mogelijke toename van recreatie geen aantasting plaatsvindt van de wezenlijke kenmerken en waarden van de EHS.

Wanneer wel werkzaamheden plaatsvinden in de EHS, is het van belang na te gaan of deze werkzaamheden negatieve effecten hebben op de EHS. Door het uitvoeren van een EHS-toets wordt dan beoordeeld of het voorgenomen plan in strijd is met het beleid van de EHS.

Natuur buiten de EHS

Het plangebied heeft geen betekenis als 'weidevogelgebied' of 'ganzenfoerageergebied'. Dergelijke gebieden liggen op grote afstand van het plangebied en buiten de invloedssfeer van de plannen. Wel is het bosgebied aan de overzijde van de Adelaarsweg gelegen binnen een gebied dat door de provincie is aangemerkt als 'soortenbeleid Das', zie bijlage III (Atlas Groen Gelderland). Het plangebied zelf maakt hier geen onderdeel van uit en is gezien de huidige menselijke verstoring ook niet geschikt als onderdeel van het leefgebied van Das. Negatieve effecten op deze soorten zijn als gevolg van de voorgenomen werkzaamheden dan ook niet te verwachten.

3 FLORA EN FAUNA VAN HET ONDERZOEKSGBIED

3.1 Inleiding

Onderzoeksmethodiek

Op 15 april 2010 is een veldbezoek aan het plangebied gebracht. Tijdens dit bezoek is aandacht besteed aan de beschermde soorten binnen de Flora- en faunawet (Ffwet) en vooral aan de juridisch zwaarder beschermde soorten (Ffwet tabel 2 en 3) en aan bedreigde (Rode Lijst) soorten. Voor zover mogelijk zijn de volgende soortgroepen geïnventariseerd: flora, zoogdieren, vogels, amfibieën, reptielen, vissen, ongewervelden en weekdieren.

Middels vier nachtelijke bezoeken (17 juni, 4 juli, 19 augustus en 21 september 2010) is vleermuizenonderzoek uitgevoerd. De eerste twee bezoeken hebben zich gericht op kraamkolonies/zomerverblijfplaatsen. De bezoeken in augustus en september hebben zich gericht op het in kaart brengen van baltslocaties/paarverblijfplaatsen. Alle onderzoeken zijn uitgevoerd onder gunstige omstandigheden (>10°C, droog en weinig wind). Met behulp van een batdetector zijn (potentiële) invliegopeningen van vleermuizen in de aanwezige bebouwing nauwlettend in de gaten gehouden. Daarnaast zijn eventueel aanwezige vlieg- en jachtroutes (migratieroutes) en foerageergebieden van vleermuizen in kaart gebracht.

Een belangrijk aspect bij het hier beschreven onderzoek is het gegeven dat vleermuizen meerdere malen per jaar van verblijfplaats (kunnen) wisselen. Het uitgevoerde aanvullende vleermuizenonderzoek geeft een goede indruk van het terreingebruik van vleermuizen in de zomerperiode en het najaar van 2010. De resultaten geven ook een goed verwachtingspatroon voor hierop volgende jaren, maar over het exacte terreingebruik in toekomstige jaren kunnen geen uitspraken worden gedaan. Vanwege dit mobiele karakter van vleermuizen kunnen gegevens relatief snel gedateerd raken. Hoewel uit eerder overleg met de afdeling Flora- en faunawet van het Ministerie van LNV is gebleken dat er geen richtlijnen zijn ten aanzien van het feit hoe lang een vleermuizenonderzoek 'houdbaar' is, wordt doorgaans een periode van één tot twee jaar aangehouden.

Naast veldonderzoek is gebruik gemaakt van bestaande verspreidingsgegevens van flora en fauna, afkomstig van verspreidingsatlassen (zie literatuurlijst), Natuurloket² en overige databanken (onder andere RAVON en waarneming.nl).

In dit hoofdstuk worden de (relevante) soort(groep)en beschreven die in het plangebied en de directe omgeving zijn aangetroffen en te verwachten.

Wettelijk kader Flora- en faunawet

De Flora- en faunawet verplicht een ieder die ruimtelijke ingrepen of andere activiteiten wil ontplooiën, na te gaan of deze negatieve effecten kunnen hebben op planten- en diersoorten. Zo is het op grond van artikel 11 verboden om nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust of verblijfplaatsen te beschadigen, vernielen, uit te nemen, weg te halen of te verstoren. Optredende negatieve effecten dienen zo veel mogelijk vermeden of geminimaliseerd te worden. Voor schade aan zwaarder beschermde soorten (Ffwet tabel 2 en 3) kan de aanvraag van een ontheffing van de Flora- en faunawet bij het Ministerie van LNV noodzakelijk zijn.

Tot augustus 2009 was het noodzakelijk voor het verwijderen, verstoren of beschadigen van een vaste verblijfplaats een ontheffing op de Flora- en faunawet aan

² Het Natuurloket biedt per kilometerhok (1 vierkante kilometer) een weergave van het voorkomen van beschermde en bedreigde soorten per soortgroep. In veel gevallen ontbreken echter recente onderzoeksgegevens of is er onvolledig of geheel geen eerder onderzoek verricht. Natuurloket laat echter niet zien welke soorten het betreft.

te vragen. Door uitspraken van de Raad van State in het voorjaar van 2009 is de beoordeling van ontheffingsaanvragen van de Flora- en faunawet voor ruimtelijke ingrepen aangepast. Sinds 26 augustus van dat jaar wordt daardoor gewerkt volgens een nieuw stroomschema (zie bijlage I) en is het in veel gevallen niet meer noodzakelijk om een ontheffing van de Flora- en faunawet aan te vragen (Dienst regelingen 2009a).

Bij uitvoering van een ruimtelijke ingreep en de aanwezigheid van beschermde soorten is het van belang te beoordelen of de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats in gevaar komt. Wanneer dit niet het geval is, is het aanvragen van een ontheffing niet noodzakelijk. Veelal moeten in dat geval wel mitigerende maatregelen worden getroffen om de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats van de betreffende soort(en) te waarborgen en is het opstellen van een ecologisch werkprotocol noodzakelijk. Wanneer ondanks het nemen van mitigerende maatregelen en het opstellen van een werkprotocol de functionaliteit niet gewaarborgd kan worden, is het aanvragen van een ontheffing noodzakelijk. Indien een en ander noodzakelijk is, is dit vermeld in onderstaande tekst.

3.2 Flora

Het kilometerhok (X197/Y486) waarin het plangebied is gelegen, is op vaatplanten goed onderzocht (Natuurloket, mei 2010). Uit dit kilometerhok is één laag beschermde soort (Ffwet tabel 1) en één zwaarder beschermde soort (Ffwet tabel 2/3) bekend. Soorten van de Rode Lijst zijn niet bekend. Tijdens het veldbezoek zijn geen (zwaarder) beschermde soorten aangetroffen. Deze worden gezien het ontbreken van geschikte biotopen ook niet verwacht in het plangebied. Mogelijk komen de betreffende soorten voor langs de Molenbeek en/of in nabij gelegen bosgebieden.

In het plangebied zijn plantensoorten aangetroffen die kenmerkend zijn voor voedselrijke en enigszins vochtige omstandigheden. Aangetroffen soorten zijn onder andere Pinksterbloem, Grote brandnetel, Zevenblad, Gewone paardenbloem, Ridderzuring en Zachte ooievaarsbek. Daarnaast zijn in de opgaande groenstructuren soorten aangetroffen als Gewone vlier, Hazelaar, Esdoorn (spec.) en Zwarte els.

Het nemen van vervolgstappen, zoals het nemen van mitigerende maatregelen, is hier ten aanzien van flora niet aan de orde.

3.3 Vleermuizen

Alle vleermuizen zijn opgenomen in Bijlage IV van de Habitatrictlijn en tabel 3 van de Flora- en faunawet en daardoor strikt beschermd.

Vaste verblijfplaatsen

Verblijfplaatsen bevinden zich in donkere en voor vleermuizen bereikbare ruimten in bijvoorbeeld bomen, huizen en kelders. Tijdens het veldbezoek zijn de te slopen bebouwing en de aanwezige bomen middels visuele inspectie gecontroleerd op potentiële vaste verblijfplaatsen van vleermuizen.

Op basis van een visuele inspectie (op 15 april 2010) is geconcludeerd dat alleen in het te slopen woonhuis geschikte invliegopeningen voor vleermuizen aanwezig zijn. Deze geschikte invliegopeningen in combinatie met de aanwezige spouwmuur, duiden op de potentiële aanwezigheid van vaste verblijfplaatsen. In de overige te slopen bebouwing zijn, door het ontbreken van geschikte invliegopeningen en ruimten, geen vaste verblijfplaatsen van vleermuizen te verwachten.

Tijdens de nachtelijke onderzoeken in de kraamtijd (mei-juli) zijn geen vaste verblijfplaatsen van vleermuizen aangetroffen. In de paar- en baltstijd (augustus-september) is tijdens het nachtelijke onderzoek op 19 augustus 2010 een vaste verblijfplaats van circa 12 exemplaren Gewone dwergvleermuizen aangetroffen (zie foto 1 en bijlage IV). Op dezelfde locatie zijn tijdens het bezoek op 21 september 2010 circa vijf uitvliegende Gewone dwergvleermuizen waargenomen. Omdat op deze locatie geen baltende exemplaren zijn waargenomen, betreft het hier een

(na)zomerverblijfplaats³. Naar verwachting wordt deze locatie ook door een kleine groep vleermuizen als winterverblijfplaats gebruikt.

In de bomen zijn geen holten, spleten, scheuren of loszittend bast aangetroffen die kunnen dienen als (ingang naar een) vaste verblijfplaats voor vleermuizen. Het voorkomen van verblijfplaatsen van boombewonende vleermuizen kan daarom worden uitgesloten in het plangebied.

Figuur 2 Invlieglocaties Gewone dwergvleermuizen

Vervolgstappen

In paragraaf 3.1 is toegelicht dat sinds 26 augustus 2009 in veel situaties het aanvragen van een ontheffing op de Flora- en faunawet niet meer noodzakelijk is wanneer, door het nemen van mitigerende maatregelen, de functionaliteit van de vaste rust- en verblijfplaats niet in het geding komt. In voorliggende situatie wordt ingeschat dat met het nemen van mitigerende maatregelen de functionaliteit van de aangetroffen vaste rust- en verblijfplaatsen van Gewone dwergvleermuis, behouden kan blijven. Hiervoor dient echter wel een ecologisch werkprotocol opgesteld te worden, waarin wordt vastgelegd hoe dit wordt bewerkstelligd. In een ecologisch werkprotocol wordt gedetailleerd beschreven welke mitigerende maatregelen worden genomen om negatieve effecten te voorkomen, waarbij de essentie is dat ten alle tijden voldoende (geschikte) verblijfplaatsen aanwezig zijn. Bij de te nemen maatregelen kan gedacht worden aan onder andere:

- Het realiseren van vervangende verblijfplaatsen. Dit kan door in de nieuwbouw in ieder geval voorzieningen te treffen, maar ook gedurende de werkzaamheden (de tijd tussen de sloop en de nieuwbouw);
- Het uitvoeren van de werkzaamheden buiten de meest kwetsbare periodes;
- Voorafgaand aan de sloop het gebouw ongeschikt maken voor vleermuizen (en tevens broedvogels).

Om zekerheid te krijgen of de voorgestelde maatregelen - beschreven in het nog op te stellen ecologisch werkprotocol - voldoende zijn, is het mogelijk het ecologisch werkprotocol voor te leggen aan Dienst Regelingen (DR; ontheffingverlenende instantie en onderdeel van het Ministerie van LNV), door middel van het aanvragen van een

³ Van een (na)zomerverblijfplaats is sprake als in een object (in dit geval een woning) één of meerder vleermuizen (overdag) verblijven en de functie niet kramen-, paren of baltsen is.

onthefing. Met de reactie daarop van DR, kan aangetoond worden dat met goedkeuring en op de juiste wijze wordt gehandeld.

Vliegroutes

Van veel vleermuissoorten is bekend dat zij gedurende lange tijd gebruik kunnen maken van dezelfde structuren voor de oriëntatie en daarlangs van hun verblijfplaats naar de foerageergebieden trekken. Vanwege dit traditiegetrouwe gedrag van vleermuizen vormen bepaalde lijnvormige structuren (bijvoorbeeld rijen woningen, watergangen en singels) een belangrijk onderdeel van een vliegroute. Wanneer alternatieve structuren ontbreken zijn dergelijke structuren 'onmisbaar' en zodoende beschermd.

Tijdens de nachtelijke onderzoeken zijn drie vliegroutes van Laatvlieger aangetroffen in de directe omgeving van het plangebied (zie bijlage IV voor de locaties). De voorgenomen plannen geven echter geen aanleiding schade te veronderstellen aan deze vliegroutes van vleermuizen. De betreffende structuren blijven behouden. Daarnaast worden in het plangebied zelf geen lijnvormige structuren verwijderd die van belang kunnen zijn als vliegroute.

Foerageergebied

In het plangebied en directe omgeving zijn tijdens de nachtelijke bezoeken enkele foeragerende vleermuizen (Gewone dwergvleermuis en Baardvleermuis) waargenomen langs bomen en bosranden.

Foerageergebied van vleermuizen geniet binnen de Flora- en faunawetgeving geen juridische bescherming, tenzij het onmisbaar is voor het voortbestaan van een populatie. Ten behoeve van de voorgenomen plannen worden mogelijk enkele bomen verwijderd. Dit betreft echter geen essentieel foerageergebied van vleermuizen. Daarnaast blijft het plangebied na herinrichting geschikt als foerageergebied voor vleermuizen. Bovendien zijn ook in de omgeving van het plangebied geschikte (alternatieve) foerageergebieden voorhanden.

Aanbeveling

Aangeraden wordt bij het gebruik (tijdens uitvoering van de voorgenomen werkzaamheden) en aanbrengen van kunstlicht rekening te houden met de mogelijke aanwezigheid van vleermuizen. Sommige vleermuissoorten zijn (met name in de avond) gevoelig voor verstoring door kunstlicht rond verblijfplaatsen, vliegroutes en foerageergebieden. Door ervoor te zorgen dat het eventueel te gebruiken en aan te brengen kunstlicht niet uitstraalt naar de omgeving, kan hiermee rekening worden gehouden. Op deze wijze zijn negatieve effecten op mogelijk aanwezige vleermuizen (op vliegroute of in foerageergebied) als gevolg van een mogelijke toename van kunstlicht niet te verwachten.

3.4 Grondgebonden zoogdieren

In het plangebied en de directe omgeving is een aantal vaste verblijfplaatsen van laag beschermde, kleine grondgebonden zoogdiersoorten te verwachten c.q. vastgesteld, namelijk van Bosmuis, Rosse woelmuis, Tweekleurige bosspitsmuis, Mol en Egel. Ook het voorkomen van de niet beschermde Huismuis en Bruine rat is te verwachten. Sporen die duiden op de aanwezigheid van juridisch zwaarder beschermde grondgebonden zoogdiersoorten zoals Steenmarter en Das zijn niet aangetroffen. Op basis van terreinkenmerken zijn deze ook niet te verwachten.

Bij de sloop- en bouwwerkzaamheden kunnen exemplaren en verblijfplaatsen van enkele laag beschermde zoogdieren verloren gaan. Voor laag beschermde kleine zoogdieren geldt automatisch vrijstelling van de verbodsartikelen uit de Flora- en faunawet, waardoor het nemen van vervolgstappen voor deze zoogdieren niet aan de orde is.

Schade aan de algemene en laag beschermde zoogdieren kan - indien de planning van de werkzaamheden dit toelaat - geminimaliseerd worden door werkzaamheden

zoveel mogelijk uit te voeren buiten de voortplantingsperiode (maart tot augustus). De minst schadelijke periode is september tot december (mits vorstvrij).

3.5 Broedvogels

Er is geen systematische broedvogelinventarisatie uitgevoerd. Tijdens het veldonderzoek is met name gekeken naar de aanwezigheid van broedvogels met jaarrond beschermde nestplaatsen. Daarnaast is op basis van biotoopeisen, terreinkenmerken, expert judgement en bekende ecologische principes beoordeeld welke soorten aanwezig kunnen zijn.

Broedvogels met jaarrond beschermde nesten

De lijst met vogelsoorten waarvan de nesten het hele jaar door zijn beschermd is op 26 augustus 2009 gewijzigd. Dit betreft de nesten van Boomvalk, Buizerd, Gierzwaluw, Grote gele kwikstraat, Havik, Huismus, Kerkuil, Oehoe, Ooievaar, Ransuil, Roek, Slechtvalk, Sperwer, Steenuil, Wespendif en Zwarte wouw. Voor de andere soorten geldt dat de nesten jaarrond beschermd zijn als zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden dat rechtvaardigen.

Tijdens het veldonderzoek is alleen van de broedvogel Huismus een jaarrond beschermd nest aangetroffen. Aanwijzingen voor de aanwezigheid van nestlocaties van de andere broedvogels zijn niet aangetroffen en worden ook niet verwacht.

Huisumus

Huisumus is de afgelopen decennia sterk in aantal achteruit gegaan. Vergeleken met 1960 is de populatie zelfs gehalveerd. Als de belangrijkste oorzaken van de achteruitgang worden het verdwijnen van nestgelegenheid en openbaar groen gezien. Sinds 5 november 2004 is de soort op de Rode Lijst van bedreigde vogelsoorten opgenomen en sinds 26 augustus 2009 is de soort jaarrond beschermd. Dit laatste betekent dat de functionaliteit van de leefomgeving niet mag worden aangetast.

In het woonhuis zijn twee broedparen van Huismus aangetroffen. De betreffende woning zal worden gesloopt. Als gevolg hiervan zal broedgelegenheid voor één paartje Huismus verdwijnen. Uit een omgevingscheck is gebleken dat voldoende uitwijkmogelijkheden (alternatieve broed- en slaapplekken) aanwezig zijn in de directe omgeving van het onderzoeksgebied. Om de functionaliteit van het leefgebied te bewaren en schade aan individuen te voorkomen dient de nestlocatie buiten het broedseizoen (globaal van half maart tot en met augustus) te worden verwijderd of dient een veldbezoek uitgevoerd te worden waaruit blijkt dat geen broedende vogels of nesten met jongen meer aanwezig zijn. Wanneer deze maatregelen in acht worden genomen, dan is het aanvragen van ontheffing Flora- en faunawet niet noodzakelijk voor Huismus. Wel wordt geadviseerd om in of aan de nieuwe bebouwing vervangende nestgelegenheid voor Huismus te realiseren (zie bijlage V).

Algemene broedvogels

In de aanwezige groenstructuren en bebouwing zijn de meer algemene broedvogelsoorten als Koolmees, Merel, Heggenmus, Spreeuw en Witte kwikstaart broedend aangetroffen en/of te verwachten. In de Molenbeek is Wilde eend broedend te verwachten.

Het is veelal niet mogelijk ontheffing te verkrijgen voor verbodsbepalingen die gelden voor broedvogels. Er mogen daarom geen activiteiten worden ondernomen op locaties waar nesten of andere vaste rust- of verblijfplaatsen van de vogels aanwezig zijn. Werkzaamheden die broedbiotopen van vogels verstoren of beschadigen dienen buiten het broedseizoen van de aanwezige vogels te worden gestart. De broedperiode verschilt per soort en soms ook per jaar. In het kader van de Flora- en faunawet wordt voor het broedseizoen geen standaardperiode gehanteerd. Van belang is of een broedgeval wordt verstoord, ongeacht de datum. Voor de meeste soorten kan de periode tussen half maart en half juli worden aangehouden als broedseizoen.

3.6 Amfibieën en vissen

Amfibieën

In het plangebied is geen permanent oppervlaktewater aanwezig, voortplanting van amfibieën kan daarmee worden uitgesloten. Voortplanting van amfibieën is echter wel te verwachten in de Molenbeek, grenzend aan de noordzijde van het plangebied. In strooisellaag en ruigte in het plangebied is wel geschikt overwinteringsbiotoop aanwezig voor enkele algemene en laag beschermde amfibieën zoals Bruine kikker, Gewone pad en Kleine watersalamander (allen Ffwet tabel 1).

Voor soorten van tabel 1 geldt in deze situatie automatisch vrijstelling van de verbodsartikelen van de Flora- en faunawet. Het nemen van vervolgstappen is hier niet aan de orde.

Geschikt leefgebied voor zwaarder beschermde soorten als Poelkikker, Heikikker, Rugstreppad en Kamsalamander (allen Ffwet tabel 3) ontbreekt. Gezien de bekende verspreidingsgegevens worden deze soorten niet (overwinterend) verwacht in het plangebied.

Vissen

Vanwege de afwezigheid van permanent oppervlaktewater in het plangebied kan het voorkomen van vissen worden uitgesloten. In de Molenbeek, stromend langs de noordzijde van het plangebied, kan het voorkomen van beschermde vissen (zoals BERPJE, Ffwet tabel 2) niet worden uitgesloten. Naar verwachting worden als gevolg van de plannen geen werkzaamheden in de Molenbeek uitgevoerd. Is dit echter wel het geval dan dienen vervolgstappen te worden genomen om na te gaan of de plannen negatieve effecten hebben op de functionaliteit van het leefgebied van de betreffende beschermde soort.

3.7 Overige soorten

Gezien de terreingesteldheid van het onderzoeksgebied en bekende verspreidingsgegevens kan worden geconcludeerd dat er geen reptielen, beschermde dagvlinders, libellen, mieren kevers en weekdieren aanwezig en te verwachten zijn. Eventuele vervolgstappen zijn niet aan de orde.

4 GERAADPLEEGDE BRONNEN

- Broekhuizen S., B. Hoekstra, V. van Laar, C. Smeenk & J.B.M. Thissen (1992). Atlas van de Nederlandse zoogdieren. KNNV Uitgeverij, Utrecht.
- Dienst Regelingen (2009a). Aangepaste beoordeling ontheffing ruimtelijke ingrepen Flora- en faunawet.
- Dienst Regelingen (2009b). Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten ontheffing Flora- en faunawet ruimtelijke ingreep.
- Heusden W.R.M. van & S.J. Vreugdenhil (2008). Handreiking Flora- en faunawet. Voor werkzaamheden en activiteiten in het kader van bestendig gebruik, bestendig beheer en onderhoud en ruimtelijke inrichting en ontwikkeling. Concept, Versie 1.1. Dienst Landelijk Gebied, Ministerie van LNV.
- Lange R., R. Twisk, A. van Winden & A. van Diepenbeek (2003). Zoogdieren van West-Europa. Stichting Uitgeverij van de KNNV en VZZ i.s.m. Vereniging Natuurmonumenten, Utrecht.
- Limpens H., K. Mostert & W. Bongers (red.) (1997). Atlas van de Nederlandse vleermuizen. Stichting Uitgeverij van de Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging, Utrecht.
- Ministerie van LNV (2004). Besluit van de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit TRCJZ/2004/5727, houdende vaststelling van Rode Lijsten flora en fauna.
- Ministerie van LNV. Natura 2000-gebieden. (www.synbiosys.alterra.nl/natura2000)
- Natuurloket (www.natuurloket.nl).
- Nöllert A. & C. Nöllert (1992). Amfibieëngids van Europa.
- Profielen Vogels (2008a). Wespandief (*Pernis apivorus*) (A072). Versie 1 september 2008.
- Profielen Vogels (2008b). IJsvogel (*Alcedo atthis*) (A229). Versie 1 september 2008.
- Provincie Gelderland, Atlas Groen Gelderland (www.gelderland.nl).
- RAVON, Reptielen Amfibieën Vissen Onderzoek Nederland. (www.ravon.nl).
- Smit, J.T. & R.F.M. Krekels (2008). Vliegend hert op de Veluwe; Beschermingsplan 2009-2013. - EIS-Nederland en Bureau Natuurbalans-Limes Divergens, Leiden - Nijmegen.
- SOVON Vogelonderzoek Nederland (2002). Atlas van de Nederlandse Broedvogels 1998 tot 2000. - Nederlandse Fauna 5. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij en European Invertebrate Survey-Nederland, Leiden.
- www.waarneming.nl (website met soortenwaarnemingen in Nederland).

BIJLAGEN

BIJLAGE I: WETTELIJK KADER

Flora- en faunawet

Inleiding

Sinds 1 april 2002 is de Flora- en faunawet van kracht. Onder de Flora- en faunawet zijn ongeveer 500 soorten in Nederland aangewezen als beschermde dier- of plantensoort. De doelstelling van de wet is de bescherming en het behoud van de gunstige staat van instandhouding van in het wild levende plant- en diersoorten. Het uitgangspunt van de wet is 'nee, tenzij'. Dit betekent dat activiteiten met een schadelijk effect op beschermde soorten in principe verboden zijn.

De Flora- en faunawet kent een groot aantal verbodsbepalingen die samenhangen met ruimtelijke ingrepen, plannen en projecten. Zo is het verboden beschermde inheemse planten te plukken of te beschadigen en geldt voor beschermde dieren een verbod op het doden, verwonden en opzettelijk verontrusten. Ook is het verboden nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van beschermde inheemse dieren te beschadigen of te verstoren of eieren te rapen of te vernielen. De verbodsbepalingen betreffende planten op hun groeiplaats zijn opgenomen in artikel 8. De verbodsbepalingen betreffende dieren in hun natuurlijke leefomgeving zijn vermeld in artikel 9 tot en met 12.

Van het verbod op schadelijke handelingen ('nee') kan onder voorwaarden ('tenzij') worden afgeweken, met een ontheffing of vrijstelling. Het verlenen hiervan is de bevoegdheid van de minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV) of, in geval van beheer en schadebestrijding, van gedeputeerde staten van de provincies.

Beschermde dier- en plantensoorten

Beschermde inheemse planten- en diersoorten zijn bij algemene maatregel van bestuur aangewezen. Het zijn soorten die van nature in Nederland voorkomen en die in hun voortbestaan worden bedreigd of het gevaar lopen in hun voortbestaan te worden bedreigd. Ook zijn soorten aangewezen die niet noodzakelijkerwijs in hun voortbestaan worden bedreigd, maar wel bescherming genieten ter voorkoming van overmatige benutting.

De volgende diersoorten zijn beschermd volgens de Flora- en faunawet:

- 1) Alle van nature in Nederland voorkomende soorten *zoogdieren*, met uitzondering van gedomesticeerde dieren en met uitzondering van de zwarte rat, de bruine rat en de huismuis;
- 2) Alle van nature op het Europese grondgebied van de Lidstaten van de Europese Unie voorkomende soorten *vogels* met uitzondering van gedomesticeerde vogels;
- 3) Alle van nature in Nederland voorkomende soorten *amfibieën en reptielen*;
- 4) Alle van nature in Nederland voorkomende soorten *vissen*, met uitzondering van de soorten waarop de Visserijwet 1963 van toepassing is;
- 5) Een aantal ongewervelden (o.a. *insecten, libellen en kevers*) die in hun voortbestaan bedreigd zijn of het gevaar lopen in hun voortbestaan te worden bedreigd.

Er zijn drie beschermingsregimes van kracht, mede afhankelijk van de zeldzaamheid van de soort en de status in Europese richtlijnen. Van licht naar zwaar beschermd zijn de soorten opgenomen op Tabel 1, 2 of 3. Voor vogels gelden specifieke eisen, met name tijdens het broedseizoen. Bij ruimtelijke ingrepen geldt automatisch vrijstelling voor soorten van Tabel 1 waardoor de meeste aandacht gevraagd is voor soorten van Tabel 2/3 en voor vogels.

Wijze van toetsing

Door uitspraken van de Raad van State in het voorjaar van 2009 is de beoordeling aangepast bij ontheffingsaanvragen voor ruimtelijke ingrepen. Sinds 26 augustus van dat jaar werken we daardoor volgens een nieuw stroomschema (zie volgende pagina). Gaat u een ruimtelijke ingreep uitvoeren en zijn beschermde soorten aanwezig, dan zijn er vaak twee opties:

1) Voorkom overtreding van de Flora- en faunawet. Het gaat dan om het behoud van de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats van de soort. Het betreft de functies van het leefgebied die ervoor zorgen dat de soort succesvol kan rusten of voortplanten, bijvoorbeeld nesten, migratieroutes en foerageergebied. Als u deze veilig stelt door vooraf mitigerende maatregelen te treffen, heeft u mogelijk geen ontheffing meer nodig. Om zeker te zijn dat uw maatregelen voldoende zijn, kunt u ze vóóraf laten beoordelen door Dienst Regelingen. Als deze voldoende zijn krijgt u een beschikking met daarin de goedkeuring van uw maatregelen. De goedkeuring krijgt u in de vorm van een afwijzing van uw ontheffingsaanvraag. U heeft namelijk geen ontheffing nodig doordat u met uw maatregelen overtreding van de Flora- en faunawet voorkomt.

2) Kan de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats van de soort niet worden gegarandeerd door mitigerende maatregelen? Dan dient u een reguliere ontheffingsaanvraag in waarbij de onderstaande vragen gesteld worden:

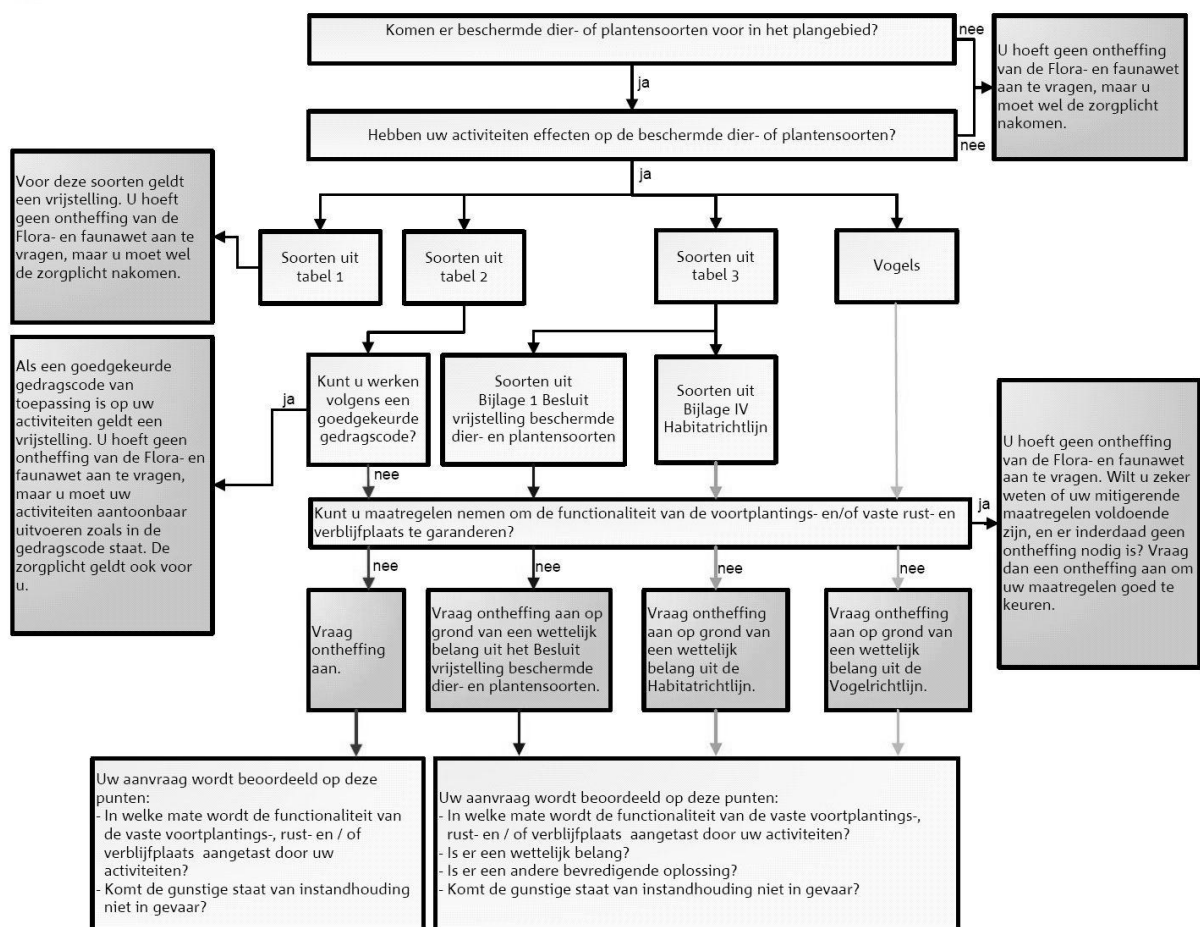
- In welke mate wordt de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats aangetast?
- Is er een bij wet genoemd belang? (behalve bij tabel 2-soorten)
- Is er een andere bevredigende oplossing? (behalve bij tabel 2-soorten)
- Komt de gunstige staat van instandhouding niet in gevaar?

Beoordeling Dienst Regelingen

Dienst Regelingen beoordeelt of het bij wet genoemd belang zwaarder weegt dan het overtreden van de verbodsbepaling(en). Voor tabel 2-soorten gelden minder zware eisen en kan een door het ministerie goedgekeurde gedragscode ook uitkomst bieden. De gedragscode moet wel van toepassing zijn op uw activiteit en u moet kunnen aantonen dat u precies zo werkt als in de gedragscode staat. Voor Bijlage 1-soorten uit tabel 3 krijgt u alleen ontheffing wanneer sprake is van een bij wet genoemd belang. Bij een ruimtelijke ingreep betreft het meestal één van de onderstaande vier belangen:

- Bescherming van flora en fauna (b)
- Volksgezondheid of openbare veiligheid (d)
- Dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard, en voor het milieu wezenlijke gunstige effecten (e)
- Uitvoering van werkzaamheden in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling (j)

Voor vogels en soorten van bijlage IV van de Habitatrichtlijn geldt dat u alleen ontheffing kunt krijgen op grond van een bij wet genoemd belang uit respectievelijk de Vogelrichtlijn en de Habitatrichtlijn. In de praktijk zijn de mogelijkheden voor het verkrijgen van een ontheffing voor die soorten dan ook zeer beperkt, met name voor vogels⁴.

Toetsingsschema Flora- en faunawet (Bron: Dienst Regelingen 2009. Aangepaste beoordeling ontheffing ruimtelijk ingrepen Flora- en faunawet).

⁴ In de Vogelrichtlijn worden alleen de belangen b en d én de veiligheid van het luchtverkeer (belang c) genoemd;

Rode lijsten

Los van de Flora- en faunawet heeft de Minister van LNV ter uitvoering van de bepalingen in artikelen 1 en 3 van het Verdrag van Bern een aantal Rode Lijsten voor bedreigde en kwetsbare soorten dieren en planten gepubliceerd⁵. Voor soorten van de Rode Lijsten heeft de overheid zich verplicht onderzoek en werkzaamheden te bevorderen die nodig zijn voor bescherming en beheer. Het voorkomen van een soort op de Rode Lijst heeft geen wettelijke beschermingsstatus tot gevolg. Opname op de Rode Lijst zegt alleen iets over de zeldzaamheid en populatieontwikkelingen van de betreffende soorten.

Natuurbeschermingswet 1998

Op 1 oktober 2005 is de gewijzigde Natuurbeschermingswet 1998 in werking getreden. De Natuurbeschermingswet heeft betrekking op Natura 2000 gebieden in Nederland en verankert een deel van de Europese Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn in de nationale wetgeving. Natura 2000 bestaat uit een netwerk van Europese natuurgebieden. Het vormt de basis van het Europese natuurbeleid. Natura 2000 is gericht op de instandhouding en ontwikkeling van soorten en ecosystemen die voor Europa belangrijk zijn.

Nederland regelt aan de hand van een vergunningenstelsel de zorgvuldige afweging rond projecten die gevolgen kunnen hebben voor Natura 2000-gebieden. Deze vergunningen worden verleend door de provincies of door de Minister van LNV. Daarnaast stelt Nederland voor al haar Natura 2000-gebieden beheerplannen op waarin de te beschermen waarden, de zogeheten instandhoudingsdoelen, nader worden uitgewerkt in ruimte, tijd en omvang.

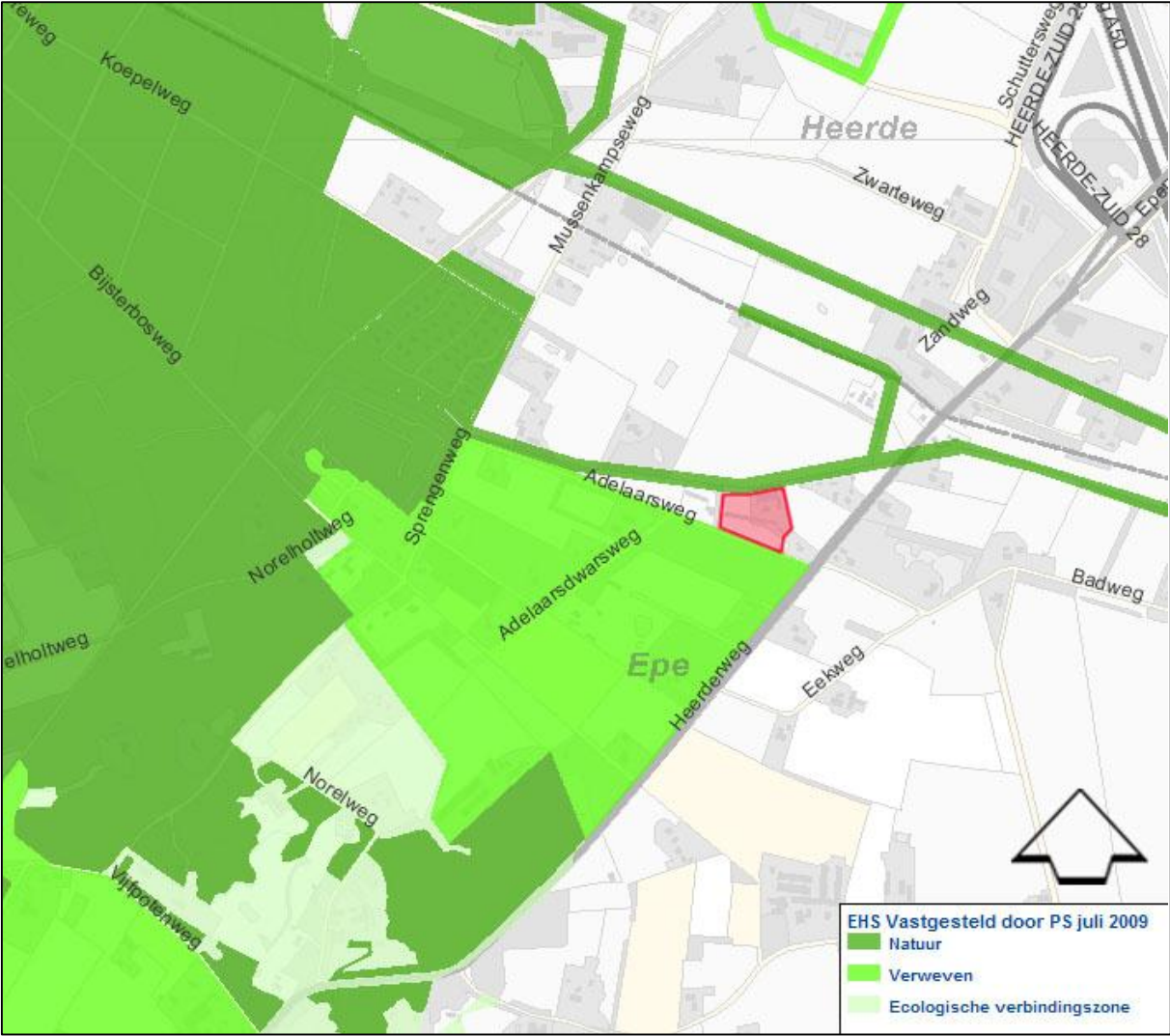
In deze samenvatting zijn alleen de meest relevante onderdelen van de wetgeving vereenvoudigd weergegeven. Aan deze tekst kunnen derhalve geen rechten worden ontleend. Voor meer achtergronden en de oorspronkelijke wetsteksten kunt u terecht op www.minlnv.nl 'Onderwerpen Natuur'. U kunt daar ook verleende ontheffingen inzien.

---

⁵ Besluit van de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit van TRCJZ/2004/5727, houdende vaststelling van rode lijsten flora en fauna.

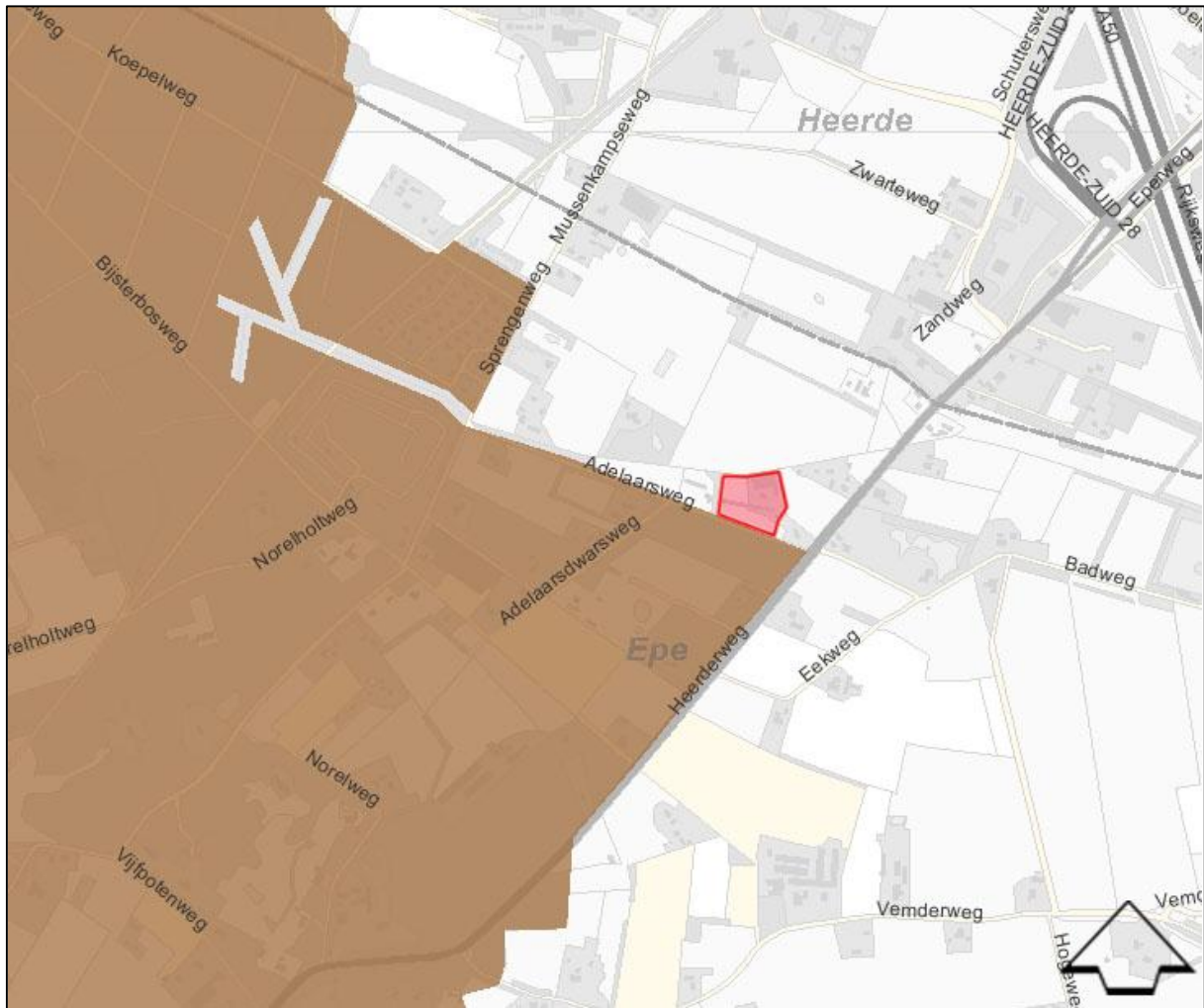
BIJLAGE II: LIGGING PLANGEBIED T.O.V. DE EHS

Op onderstaande kaart is de ligging van het plangebied (rode vlak) ten opzichte van de Ecologische Hoofdstructuur weergegeven (bron kaartondergrond: Atlas Groen Gelderland).

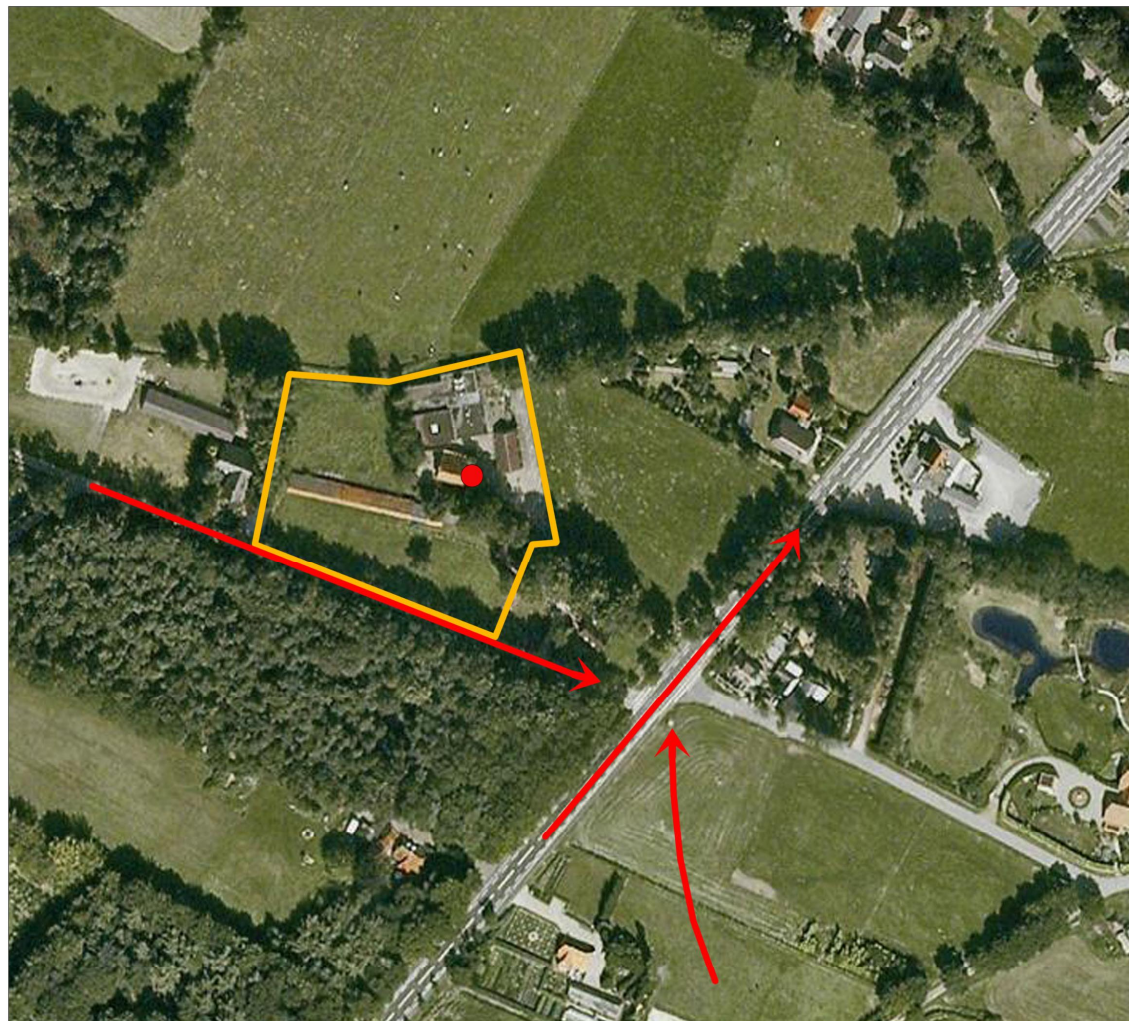
BIJLAGE III: LIGGING PLANGEBIED T.O.V. SOORTENBELEID DAS

Op onderstaande kaart is de ligging van het plangebied (rode vlak) ten opzichte van soortenbeleid Das (bruine vlakken) weergegeven (bron kaartondergrond: Atlas Groen Gelderland).

BIJLAGE IV: INVENTARISATIEKAART VLEERMUIZEN

Natuurtoets Adelaarsweg, Epe

Vleermuizen

LEGENDA

- (na)zomerverblijfplaats Gewone dwergvleermuis (ca. 12 ex.)
- ➔ Vliegroute Laatvlieger

- Begrenzing plangebied
- Ondergrond

© ECOGROEN ADVIES BV 2010

BIJLAGE V: NESTGELEGENHEID HUISMUS

De Huismus is de afgelopen decennia sterk in aantal achteruit gegaan; sinds 5 november 2004 is de soort op de Rode Lijst van bedreigde vogelsoorten opgenomen. Vergeleken met 1960 is de populatie gehalveerd. Eén van de belangrijkste oorzaken van de achteruitgang is het verdwijnen van nestgelegenheid en openbaar groen. Hieronder zijn de drie belangrijkste mogelijkheden beschreven om vervangende nestgelegenheid voor Huismus te creëren.

Huismussenpannen

Het bedrijf Waveka verkoopt speciale Huismussendakpannen en grote dakpanfabrikanten als Lafarge en Koramic kunnen door hen gemaakte dakpantypen op verzoek uitvoeren in een nestpan-variant voor Huismussen (ronde opening), hoewel dit niet voor alle typen kan.

Figuur 1: Mussendakpan (www.waveka)

Vogelvide

De Vogelvide biedt Huismussen een veilige nestplek onder dakpannen. Het product kan worden aangebracht bij de onderste rij pannen op het dak, ter hoogte van de dakvoet. Simpel gezegd is het een prefab nestkast die over de gehele breedte van het dak kan worden aangebracht. De Vogelvide® voldoet aan de eisen zoals gesteld in het Bouwbesluit. De Vogelvide kent een aantal geïntegreerde functies zoals:

- past onder vrijwel alle soorten pannen en alle soorten pannendaken;
- waarborgt een goede ventilatie van het dak;
- voorkomt dat vogels verder onder de pannen kruipen, zodat vervuiling wordt tegengegaan;
- duurzaam en eenvoudig, zowel in de professionele bouwwereld als door particulieren toe te passen.

De Vogelvide is de afgelopen jaren met goed resultaat getest in Noordwijk, Amsterdam, Alkmaar en Hardenberg. Voor meer informatie wordt verwezen naar de website van de Vogelbescherming (www.vogelbescherming.nl) en Monier (www.monier.nl).

Figuur 2: Vogelvide (www.vogelbescherming.nl)

Mussenkasten en mussenflats

Deze houten of betonplex nestkasten zijn kant en klaar te koop, maar zijn ook eenvoudig zelf te (laten) maken. Ze zijn erg geschikt om onder oversteken en dakgoten te plaatsen. Ondanks het gebruik van duurzame materialen hebben deze kasten een beperkte levensduur en daarom verdient de vogelvide de voorkeur. Wel zijn deze kasten geschikt als tijdelijke maatregel, bijvoorbeeld als de vervangende nieuwbouw op zich laat wachten. In zo'n geval kunnen bestaande panden in de buurt met zulke kasten worden uitgerust. Nestkasten worden onder andere geleverd door Vivara. Ze zijn in alle kleuren te verven.

Adressen voor nadere informatie:

www.waveka.nl

www.vivara.nl

<http://www.haagsevogels.nl/cms/index.php?page=mussenflat-bouwen>

Figuur 3: Mussenkast (www.vivara.nl)